

דאליזור

עלן לשבת קודש

בס"ד

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת

לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: נטילת ידיים (א)

ההפטרה: "הדבר אשר" (ירמיה מו)

פרשת בא

"ולמען תספר באזני בנך וכן בנך..." (יב,ב)

למה לא נכתב ברבים "באזני בנך ובני בנך" כפי שנכתב במקום אחר (דברים ט,ט) "והודעתם לבניך ולבני בנך" ? לומר לנו שהמילה "בנך" בגימטריה 72 כמניין "חסד" . לרמז כי צריך להודיע לבנים היינו לילדים כמה הגדיל ה' יתברך חסדו עם בני ישראל במצרים ששם היה חסד בתוך חסד, כי לא די שהביא הקב"ה מכות על המצרים בעבור ישראל כדי להצילם מיד המצרים, גם עשה דבר הופכי בכך שאע"פ שדרו בתוכם לא ניזוקו והמכות לא פגעו בהם כלל אלא אדרבא העשירו אותם בממון רב. ולזה אמר "ולמען תספר באזני בנך וכן בנך" שנעשה להם חסד בן חסד, וכמו אז גם היום עלינו להודות לה' יתברך בכל יום ויום על חסדיו ונפלאותיו שבכל יום עמנו ונעשה לו נחת רוח ע"י שנקיים את התורה והמצוות שהנחיל לנו.

"והזכיר ה' לך כל המצוות אשר..." (יב,ב)

עם ישראל מונים וקובעים את עתותיהם על פי הירח.

הירח הוא סמל לעם ישראל, כשם שהירח מתמעט והולך עד שנעלם מן העין והכל סבורים שאיננו עוד ואז הוא זורח והולך וגדל, כך עם ישראל אף אם נתון הוא בשפל המדרגה ודומה כי שוקע הוא כליל, הרי הוא חוזר ומתנער משיפלותו וזורח במלוא אורו, בזכות מה? בזכות שמחזיק בקיום התורה והמצוות שהתורה מגינה ומצילה.

נטילת ידיים לסעודה מקורותיה וטעמיה

סיפר הרב "בן איש חי" זצוק"ל בספרו "עוד יוסף חי":

מעשה באדם אחד שהיה קל דעת ומזלזל במצוות, אבל כיון שידע בתוך תוכו את האמת, רצה להעניק לבנו חינוך יהודי טהור.

יום אחד כשהגיע זמן ארוחת ערב, ראה את בנו אוכל לחם ללא נטילת ידיים ורצה להכותו בידו ובטעות היכה את ידו עצמו. חייבה אשתו לעצמה, ראה זאת הבעל וקרא לה לצד ושאל: "מה השמחה הזו?" השיבה לו: "בשמים ידעו לכוון בדיוק מי יקבל את המכה, כיוון שאתה בעצמך אינך נוטל ידיים, אם כן מדוע תבקש מהבן ליטול את ידיו?" "הבן הבעל את טעותו והתבייש

מה המקור לנטילת ידיים בסעודה של לחם? ומה טעמה? שהרי אם הנטילה יסודה מצד נקיות מדוע לא מטפיק לרחוץ ידיים תחת הברז עם סבון ? מדוע נטילת ידיים ללחם דווקא באופן זה ולא לשאר המאכלים ?

שלמה המלך ובית דינו תיקנו נטילת ידיים לכוהנים שעוסקים בקודשים, ובגמרא (עירובין כא, ושבת יד:) מובא שבשננה שתיקן שלמה המלך נטילת ידיים יצאה בת קול משמים ואמרה: "בני אם חכם לבך, ישמח לבי גם אני". ובית שמאי ובית הלל גזרו אף לכוהנים שמתעסקים בתרומה שייטלו יידיהם, והיינו בומן שבית המקדש היה קיים היו הכוהנים נוטלים יידיהם קודם אכילת התרומה כדי שלא יטמאוה

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב *שעון חורף* סוף זמן ק"ש לשבוע הבעל"ט 8:44-8:43

כניסת שבת: 4:36 יציאת שבת: 5:28 יציאת שבת: 5:59

ס"א), אך לא יברך על הנטילה (משנ"צ סי' ע"א ס"ק ד בשם דברי יוסף יו"ד סי' שמה ס"ה, פסקי תשובות סי' קנה ס"א). ד. חולה שיש בו סכנה האוכל ביום הכיפורים צריך ליטול ידיים עד הפרק כרגיל ולא יברך על נטילת ידיים [מאחר ואינו אוכל שיעור ביצה לחם בתוך זמן של אכילת פרס] (ולקו"י סי' קס"א ס"ח). ה. מי שהיה במקום סכנה ואין לו מים לנטילת ידיים פטור מנטילת ידיים (שו"ע אור"ח סי' קנה ס"ה) וכן חיילים היוצאים למלחמה פטורים מנטילת ידיים בהליכתם ובחזרתם (הלכה גדולה לגר"ד יוסף סי' קנה ס"כ"א).

ו. המאכל אחרים אינו צריך ליטול ידיו [מ"מ אם היו ידיו מטונפות צריך ליטול ידיו קודם שיאכל אחרים משום מיאוס ובל תשקצו (כ"ח ס"ק יד)], אבל האוכל צריך נטילת ידיים אע"פ שאחר נותן לפניו והוא אינו נוגע במאכל.

והוא הדין למי שאוכל את הלחם ע"י מזלג וכי"ב שחייב בנטילת ידיים (השו"ע אור"ח סי' קס"ג ס"ב).

ז. אין לתת לאכול למי שלא נוטל ידיו וכן למי שלא מברך (שו"ע אור"ח סי' קס"ג ס"ב-ג) מכל מקום:

* בבתי מלון ומסעדות שהמאכל והמשקה ניתנים לבאים בתשלום כתבו האחרונים שמותר למכור להם מאכל ומשקה או להשכיר להם את האולם לצורך עריכת חגיגה, אף שיודעים שאינם נוטלים את ידיהם ואינם מברכים תחילה וסוף כוון שיצאו מרשותו (ולקו"י סי' קס"ג ס"ג, ק. ולקו"י ס"א).

* מי שמגיע לביתו אורח נכבד שאינו שומר תורה ומצוות והזמין לסעוד בביתו, נכון שיבקש ממנו בלשון רכה שייטול ידיו ויברך כדת, ואם אי אפשר לו לבקש ממנו דבר זה וכן הסתם לא ישמע לו, ויש לאורח זה כבוד לתורה ולתלמידי חכמים, ואם לא יגישו לפניו לאכול יתכן ויתרחק יותר מהתורה ויבוא לידי שנאה לשומרי התורה, מותר לכבדו באכילה ושתייה, אף שאינו מברך ואינו נוטל את ידיו, ואם אפשר יאמר לו לכוון לברכת "המוציא" שבעל הבית מברך וכן לברכת המזון, ויצא ידי חובה מדין שומע כעונה (לקו"י סי' קס"ג).

ח. גם אם אין ידיו מלוכלכות (משנ"צ ס"ק ה) ואינו יודע שיש בהם שום טומאה צריך ליטול ידיו לפני סעודת לחם (שו"ע אור"ח סי' קנה ס"א).

ט. אפילו מי שידיו מכוסות במפה או כפפות אסור לו לאכול סעודה של לחם עד שייטול ידיו כשיש מים מזומנים לפניו (שו"ע אור"ח סי' קס"א, הלכה גדולה לגר"ד יוסף סי' קס"א).

להעיר ולעורר בענין תפילת שחרית

פועלים שזמנם מצומצם ועליהם להופיע במקום עבודתם בשעות המוקדמות של הבוקר, ובפרט בימות החורף שהשעה דחוקה להם, מותר להם להתפלל לכתחילה אחר עמוד השחר, כשבאים ויתחילו פרשת העקידה וסדר הקרבנות כ-90 דקות לפני הנץ החמה [היום ת"א- 5:22, ח"פה- 5:22, ב"ש- 5:18, י-ס- 5:14], באופן שיתחילו "ברוך שאמר" לאחר עמוד השחר (שהוא 72 דקות קודם הנץ החמה, וכנ"ל) [היום ת"א- 5:39, ח"פה- 5:38, ב"ש- 5:35, י-ס- 5:31] וכאשר יסיימו הציבור ברכות ישתבחו (שבנתיים עברו לא פחות מ-6 דקות אחר עמוד השחר) [היום ת"א- 5:45, ח"פה- 5:44, ב"ש- 5:41, י-ס- 5:37] יתעטפו בציצית ויניחו תפילין בברכותיהן, ואח"כ יאמרו השליח ציבור קדיש וברכו, (וטוב שיאמר בלחש 3 פסוקים ה' צבאות עמנו וכו' לפני שיאמר הקדיש) ויתחילו ברכת יוצר אור וכו'. וכאשר יגיעו לתפילת שמונה עשרה יתפלל השליח ציבור בקול רם שלוש ברכות הראשונות וגם הציבור יתפללו עימו מילה במילה עם הקדושה ואח"כ יסיימו התפילה בלחש. ואין צורך להתפלל חזרה מאחר שהפועלים ממחרים לעבודתם, ואם יש להם עוד פנאי מועט יאמרו וידו וי"ג מידות ונפילת אפיים, ואם לא ידלגו הוידי ונפילת אפים, ויאמרו חצי קדיש, ואח"כ יאמרו אשרי ובה לציון, וקדיש תתקבל ויחלצו הטלית והתפילין תוך כדי אמירת שיר של יום ועלינו לשבח, ויצאו לעבודתם. וביום שני וחמישי כשהזמן מצומצם יש להעדיף קריאת ספר תורה על הוידי והתחנונים.

ובדרך הליכתם לעבודה יסיימו את שאר התפילה, ומובן מאליו שאם יש להם עוד פנאי, יאמרו תפילת שמונה עשרה עם חזרת השליח ציבור וכן ישלימו במידת האפשר את שאר התפילה.

(ולקו"י ח"א עמ' קלו ס"ב).

א"ה יתארח בעירנו אשדוד השבת [פ"ר בא] הרב ליאור גלזר שליט"א וימסור דרשות במקומות הבאים בין קבלת שבת לערבית בב"כ הריב"ז אזור ז', ב-9:00 בערב שיחה מרכזית בב"כ אוהל אברהם- אזור ז', בבוקר: 8:30 בב"כ הניני הישיבות רח" אור לציון אזור ז', ב-2:00 שיחה לנשים בב"כ שמחת רפאל- אזור ז' ב-5:00 בב"כ אורות חיים ומשה- אזור ג', במוצ"ש ב-8:00 בב"כ החיד"א

א"ה תתקיים סידרה [8] באשדוד לציבור הרחב בהלכות טהרת המשפחה עם הרב גדעון בן משה בכל יום חמישי בשעה 9:00 בערב 8:30 ערבית בב"כ החיד"א רח" יעקב הנשיא 22 אזור ג' עזרת הנשים פתוחה

משרדי "האיחוד" טל: 08-8644452 *לא ליעיין בתפילה* דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com

בנגיעתם, כיוון שהידיים עסקניות הן ונוגעות בכל דבר. חכמי הדורות שאח"כ (מרבי עקיבא והלאה) תיקנו נטילת ידיים ל"חולין" לכלל ישראל כדי שהכוהנים יהיו רגילים בנטילת ידיים.

גם כיום שאין לנו בית מקדש ואין הכוהנים אוכלים את התרומה, לא בטלה התקנה כדי שיהיו ישראל רגילים לאכול בטהרה כשיבנה בית המקדש.

והטעם שתקנו את הנטילה רק עם פת לפי שאין רוב התרומה אלא ממני דגן שכתוב בתורה "ראשית דגנך", ואין דרך לאכול מני דגן אלא לאחר שעושים ממנו פת ולכן גזרו נטילת ידיים באופן זה.

טעם נוסף לנטילת ידיים: משום קדושה ונקיות, וסמכוהו על הפסוק (ויקרא כ. ז) "והתקדשתם והייתם קדושים", "והתקדשתם" – אלו מים ראשונים לסעודה, שרצון הקב"ה שנתנה בנקיות, בקדושה ובטהרה. בגמרא (חגיגה כז.) נאמר "ששולחנו של אדם שאוכל בו מכפר", ולכן צריך ליטול את ידיו קודם שיטב לשולחן כמו שהכוהנים נטלו ידהם בכיור קודם העבודה.

אומר ה"חפץ חיים" (בשער הציון סי' קנח ס"ק ג) שלטעם קדושה ונקיות תקנו נטילת ידיים בלחם שהוא בדרך קביעות סעודה לבני אדם ולא חששו לנקיות ולקדושה באכילת עראי. (ע"פ ילקוט יוסף לרש"י צ"ח יצחק יוסף ח"ג סי' קנח ס"א, פסקי תשובות בגר"ש רבינוביץ ח"ג סי' קנח ס"א, שו"ע אורח"ח סי' קנח ס"א ומשנה ברורה שם, הלכה ברורה לגר"ד יוסף סי' קנח ס"א ובאוצרות סי' א)

מעשה שהיה

שלום של חלום

אבא שלי היה אדם מיוחד במינו וכל מי שהכירו אהב אותו, תמיד היה עוזר ומסייע לאחרים. כשהייתי בגיל 12 וחצי, נפטר סבי, הייתי בהלוויה ובשבעה וממש הרגשתי אבל כי הייתי קשור אליו מאד. אחיו ואחיותיו של אבי התאספו יחד וחילקו ביניהם את הירושה, את הדירה הם נתנו לאח הקטן שהיה אברך שלומד תורה ואילו הם עבדו לפרנסתם. מההסכנוות הפרישו סכום נכבד לכתובת ספר תורה ואת השאר חילקו ביניהם, על החפצים בעלי ערך הם החליטו לעשות הגרלה. אבי אמר שהוא מקווה להגריל את השעון של סבא ז"ל, "ככה אני ארגיש שאבא שלי תמיד הולך אתי", קיוויתי בשבילו שיזכה בשעון. שההגרלה נערכה, אבי לא זכה בשעון אלא דוד שלי שהוא קצת יותר גדול מאבי, אבי זכה בתפילין ושאל אותו בעדינות אם הוא רוצה להחליף, אך הוא השיב: "נכון שרציתי את התפילין, אבל הגרלה זו הגרלה", אבי לא אמר מילה. וכשאימי אמרה לו: "היית יכול קצת להתווכח אתו, הרי הוא רצה את זה מהתחלה", אבי השיב: "חלילה לי מלגרוע אפילו ויכוח קטן על הירושה של אבא שלי ז"ל, אני רוצה שישמח בשמים. בבקשה, בוא לא נדבר על זה יותר". דודי לא היה איש קל, העובדה שלא רבו אתו הייתה בזכות האחים והאחיות שלו, הם מיצדם עוד היו צריכים לעזור לו בבעיות שלום בית, ואצל אבי השלום היה מעבר לכל דבר אחר. חודש לפני בר המצווה שלי אבי חשב הרבה והחליט לתת לי להשתמש בתפילין של סבא, בגלל שהייתי קשור אליו. הוא החליף רצועות ובדק את התפילין, הוא גם סידר את הבתים כך שהן נראו ממש חדשות ואמר לי: "כך הזיכרון של סבא ילך לדור שלי ולזה שאחרי, אצלי הוא ממילא בלב". הלכנו להניח תפילין בכותל וכך הנחתי לראשונה את התפילין, אבא התרגש והוריד דמעות וגם אני. התקדמנו לקראת תאריך בר מצווה, הורי הזמינו אותם, אורגניסט וכל השאר. עשרה ימים לפני בר המצווה הגיעה אשתו של דודי אלינו הביתה. היא דפקה בדלת, ונראתה חיוורת ונבוכה ואמרה: "באתי בגלל בעלי".

אימי לחשה: "מה, שוב בעיות?", "הוא שלח אותי, לא נעים, אבל הוא חלם בלילה שאבא שלו רוצה שהוא זה שיניח את התפילין שלו". הרגשתי שהדם אוזל מפני וידעתי שזה מה שקורה לאבי ואמי. "בחלום, את אומרת? סבא בא לו בחלום, זה נפלא". "כן בחלום, הוא בא ואמר לו שיניח את התפילין שלו" היא חזרה. "תשמעי, זה מרגש מאד, אם הוא חלם חלום אנחנו נצטרך לקיים אותו" אמר, "אבל יש בעיה, את יודעת, כי התפילין כבר של אריה, הוא החל להניח

אותם לפני שבועיים". "כן, אני יודעת וגם אמרתי לו, אבל הוא בכל זאת שלח אותי לספר לכם את החלום שלו". הסתכלתי על אבא, ראיתי אותו מתלבט וידעתי היטב על מה ידעתי שמצדו היה מוסר את התפילין אך הייתי בטוח שייבחר בי.

אבא נכנס אלי לחדר ואמר: "אני יודע שיהיה לך קשה להביא, אבל אני אשמח אם תרשה לי לתת את התפילין לאח שלי", הבטתי בו ולא אמרתי דבר. "זה בסדר מצדך?", שתקתי.

"אני צריך את ההסכמה שלך, אריה, לא אמסור אותם מבלי שתסכים, אני מאד רוצה שתסכים. אסביר לך פעם אחרת מדוע". התחלתי לבכות, הוא חיבק אותי ואמר: "אם אתה לא רוצה אותה על זה". ניגשתי למגירה, הוצאתי את התפילין, מסרתי לו אותם ורצתי למיטה שלי ופרצתי בבכי. אבי חיכה מעט והתלבט עם עצמו ואז שמעתי את צעדי מתרחקים, הוא הגיש לה את התפילין. "אגב, הבאת את השעון?" שאל אבי, "אה... לא, הוא חלם שהוא צריך להניח את התפילין של אבא שלו, הוא לא חלם חלום על השעון", אמרה. "אהה, אז בסדר שישאר אצלי". "אתה מסכים?", "כן, הוא חלם, מה אני יכול לעשות נגד זה?" אמר בציניות. "שתדע שלא רציתי לבוא, הוא לחץ עלי". "זה בסדר, את אישה טובה שעושה את רצון בעלה", היא הלכה. שקט השתרר, יצאתי מהחדר וראיתי את הורי המומים. לא יכולתי להתאפק וצעקתי: "למה?" אבא חיבק אותי ואני רעדתי מבכי, הוא בכה איתי. "יום יבוא ואתה תודה לי על כך, זה משהו שלעולם לא תשכח, הקב"ה ניסה אותי בניסיון גדול מאד, אולי הכי קשה שעברתי, ואני אפצה אותך, אני מבטיח לך, אבל אני אומר לך שמה שראית עכשיו זהו יסוד גדול שילווח אותך לכל החיים, מוותור לא מפסידים". עברו מאז 40 שנה, היום אני בן 53, אבי ז"ל נפטר בגיל 80 שהוא זך ונקי ומוקף באהבת הבריות ועד היום אנשים לא מפסיקים לספר על מידותיו הטובות, על מסירות ונתינה ובעיקר על חכמת הלב שלו. ואני שלמדתי מדרכיו נוכחתי לדעת כמה מרוויחים כשמוותרים, פעלתי כך מול חברים, שכנים ומכרים ומול משפחתי ובסייעתא דשמיא זכיתי לחיים שקטים, רגועים וזורמים, אני חי בשלום עם עצמי וסביבתי בזכות התכונה הזו שלמדתי מאבי היקר. ראיתי אנשים הורסים משפחות, מפסידים חברים ומלאי ריב ומדון..

כשדודי נפטר פנתה אלי אלמנתו, זו שבאה לביתנו, כיום היא בת 87 ואמרה: "תראה אריה, יש פה שני דברים שאתה צריך לקבל, לצערי ילדי לא דבקו בדת אף שכולם מסורתיים הם לא דרשו את התפילין של בעלי ז"ל, אולי אתה תיקח אותם? ומסרה לי אותם והחלה לבכות: "היית ילד קטן אבל אתה לא יודע איזה מלאך היה אבא שלך, אני לא אשכח אותו לעולם". ומאז מידי בוקר כשאני מניח את התפילין של סבי ז"ל אני מקבל הוכחה יומית שמוותור לא מפסידים ומאז אותו מאורע עוצבו חיי שבו החלום לא הרס את השלום. (אנשים מספרים על עצמם 10- חיים ולדר)

פינת ההלכה

הלכות נטילת ידיים לסעודת פת [א]

א. מצוה מדברי חכמים [מדברנן] ליטול ידיים בכלי עם מים לפני הסעודה שאוכל בה לחם (ק"ע סי' קנח ס"א וכה"ח ס"ק ג וסי' קנח ס"א) ומצוה לשמוע לדברי חכמים (כה"ח ס"א).

וצריך להיזהר מאוד בנטילת ידיים, שכל המזלזל בנטילת ידיים חייב בנידוי (גמ' ערוות פ"ה מ"ו) ובא ליד עניות (גמ' שבת ס"ב) ונעקר ח"ו מן העולם (גמ' סוטה ז' (ק"ע ס"ט)

ב. גם הנשים חייבות בנטילת ידיים כמו האנשים, אפילו נשים שלא יודעות לברך ברכת המזון (בב"א ש"א פ"ה שמיני ס"ב). וצריך כל אדם להשגיח על בני ביתו בדבר זה ולהודיעם את חומרת הדבר, וגם את ילדיו הקטנים יחנך ליטול ידיים (בב"א שם ילקו"י לרש"י ילקוט יוסף ח"ג סי' קנח ס"א).

ג. אונן ר"ל (שהוא אדם שנפטר קרובו שחייב להתאבל עליו וטרם נקבר) אע"פ שפטור מכל המצוות האמורות בתורה (ק"ע י"ד סי' שם ס"א) מכל מקום עליו ליטול ידיים לפני שאוכל לחם, כי עובר על איסור אם אוכל בלי נטילת ידיים [שאונן חייב במצוות לא תעשה אפילו הם מדברנן בלח"ל "מי שמת לו מת" (ק"ע ס"א) ונראה שיש להחמיר בזה]